

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

7/2037-
7/2040
s.k. 73

SÜRELİDİR

Sayı : 30824082/610- 1858
Konu : Yazılı Soru Önergeleri.

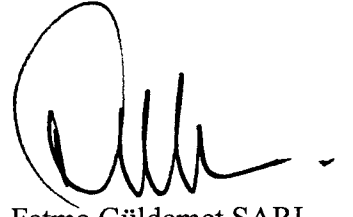
.../.../2016
07 Nisan 2016

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 24/02/2016 tarihli ve 43452547-120.07-20772 sayılı yazınız.

İstanbul Milletvekili Gamze AKKUŞ İLGEZDİ, İzmir Milletvekili Ertuğrul KÜRKÇÜ, Muğla Milletvekili Nurettin DEMİR ve İstanbul Milletvekili Barış YARKADAŞ'ın; şehirlerdeki katı atık toplayıcıları, atık kağıt işçileri ve firmaların atık kağıt işçilerinden kağıt almasını yasaklayan düzenleme hakkında Bakanlığımıza yönelmiş oldukları 7/2037, 7/2038, 7/2039 ve 7/2040 Esas sayılı yazılı soru önermeleri incelenmiş olup, bunlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Fatma Güldemet SARI
Bakan

EK:

- Cevap Yazısı (4 Adet- 7 Sayfa)
- Tablo (2 Adet- 6 Sayfa)

7/2037
S.K. 73

**İSTANBUL MİLLETVEKİLİ
SAYIN GAMZE AKKUŞ İLGEDİZ'İN
TBMM 7/2037 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
DAİR SORULAR VE CEVAPLARI**

SORULAR:

Sanayileşme ve buna bağlı olarak gelişen kentleşmeyle birlikte dünyada her gün üretilen çöp miktarının 3,5 milyon ton olduğu ifade edilmektedir. Açıklanan verilere göre ülkemizde 26 milyon ton ev çöpü ve yaklaşık 15 milyon ton da sanayi çöpü üretilmektedir. Ne var ki bu veriler kayıt dışı şirketlerin varlığı ve çöplerini nerelere attıkları ya da nasıl imha ettikleri bilinmediği için sağlıklı değildir. Çöplerin içinde yer alan kâğıt-karton, cam, plastik, metal, lastik, pil, e-çöp gibi katı maddelerin geri dönüşümü ise sürdürülebilir çevre yönetimi için büyük önem taşımaktadır. Ülkemizde yeniden kullanılabilir çöplerin toplanması lisanslı firmaların yanı sıra büyük bir özveriyle çalışan sokak toplayıcıları tarafından gerçekleştirilmektedir.

"Kayıt dışı" denilerek sistem dışına itilmek istenen kâğıt toplayıcılarının Türkiye genelindeki sayıları yaklaşık 500 bin olarak ifade edilmektedir. Bu emekçiler, kayıt dışı olsa da yeniden kullanılabilir katı atıkların değerlendirilmesinde önemli bir görev üstlenmekte, ekonomiye katkılarının yanı sıra kendi ekmek paralarını da bu yolla kazanmaktadırlar. Sadece Ankara'da ayda 15.000 tona yakın yeniden kullanılabilir katı atığın sokak emekçileri tarafından toplandığı ve ekonomiye kazandırıldığı ifade edilmektedir. Başka bir deyişle, Türkiye'de halen bir iş kolu olarak görülmeyen kâğıt işçiliği geri dönüşüm sektörünün içerisinde önemli bir yer tutmaktadır.

Ne var ki, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından 20.01.2016 tarihinde uygulamaya konulan düzenlemeyle başta İstanbul, Ankara ve İzmir olmak üzere firmaların sokaktaki toplayıcılardan atık almasını yasaklanmıştır. Düzenlemeye aykırı hareket eden firmalara 140 bin lira ceza kesileceği açıklanmıştır. Bu durum yarım milyon yurttaşımızın mağdur edilmesi, işsizlik oranının artması ve geçimini katı atık toplayarak sağlayan vatandaşlarımızın devlet eliyle suça itilmesi demektir.

Bu bilgiler ışığında;

- 1) Türkiye genelinde katı atık toplayan lisanslı şirket sayısı nedir?
- 2) Bu şirketlerin illere göre dağılımı ve aylık katı atık toplama kapasiteleri nedir?
- 3) Sektörde faaliyet gösteren lisanslı şirketlerin istihdam kapasitesi nedir? Bu şirketlerde kaç kişi çalışmaktadır?
- 4) Lisanslı şirketlerin 2015 yılı itibariyle atık toplama işinden kazandıkları para ile devlete ödedikleri vergi miktarı nedir?
- 5) Türkiye'de geçimini katı atık toplayarak sağlayan vatandaşlarımızın sayısı nedir?
- 6) Bu vatandaşlarımız tarafından toplanan katı atıkların aylık ve yıllık miktarı nedir? Bu miktarın illere göre dağılımı nedir?
- 7) Bakanlığınız tarafından, "İşçileri sisteme entegre etmek" iddiasıyla yürürlüğe konan uygulama ile lisanslı şirketlerde çalışma imkanı bulacak sokak emekçisi yurttaşımızın sayısı nedir?
- 8) Bakanlığınız tarafından işleme konan uygulama, yalnızca az sayıda işçinin firmalarda çalıştırılması geri kalanının da bir anda işsiz kalması demek değil midir?

9) Lisanslı firmaların tüm Türkiye'de 1 ayda topladığı kâğıt, sadece Ankara'da 1 haftada toplanırken, söz konusu uygulama ile sektördeki atık toplama kapasitesi düşürülmüş olmayacak mıdır? Bu uygulamanın ekonomiye aylık maliyeti ne olacaktır?

10) Bir anda işsiz kalacak sokak emekçilerinin istihdam edilmesi ve sosyal güvenceye kavuşturulması için hangi önlemler alınmıştır? Bu konuda yapılan bir çalışma var mıdır?

11) İşsiz kalacak yurttaşlarımızın başta suç örgütleri olmak üzere yasadışı alanlara kaymasının önüne nasıl geçmeyi düşünüyorsunuz?

12) Söz konusu uygulamaya ilişkin lisanslı firmaların haricinde konunun diğer muhataplarından da, örneğin, Geri Dönüşüm İşçileri Derneğinden görüş alınmış mıdır?

CEVAP:

Bilindiği üzere; sokak toplayıcıları herhangi bir kayıt sistemine dâhil olmadan atık toplayan kişilerden mütevellit olup, sokak toplayıcılarının sayılarına ilişkin basında yer alan rakamların gerçeği yansıtmadığı değerlendirilmektedir. Ülkemizde toplanan atık kâğıt verilerine göre bir analiz yapıldığında, sokak toplayıcılarının sayısı ifade edilen rakamların çok çok altında olduğu bir gerçektir. Ayrıca, Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliğinde tanımlanan sistem içerisinde, kanunlardan gelen yükümlülükler yanında, ambalaj atıklarının kaynağa ayrı toplanması konusu yine belediyelerin yükümlülüğüne verilmiştir. Belediyeler, sınırları dâhilinde oluşan ambalaj atıklarını toplama ve türlerine göre ayırmak için kendisi bir tesis kurabileceği gibi, bu konuda lisanslı bir işletmeden hizmet alımına da gidebilmektedirler.

Ancak, bu maksada uygun olarak gerek ürün kalitesinin iyileştirilmesi, gerek altyapının yeterli olup olmadığının tespitini sağlamak, gerekse de yapılan faaliyetleri ve birtakım istatistiki verileri temin etmek üzere bu işlevleri yürütecek tesislerin, Bakanlığımızdan lisans almaları istenmektedir. Bu çerçevede; cam, metal, plastik, kâğıt/karton ve ahşap gibi ambalaj atıklarının belediyeler ve/veya sözleşme yapılan lisanslı toplama ayırma tesisleri tarafından kaynağında ayrı toplanarak türlerine göre ayrıştırılmakta, buradan da ilgili alanda faaliyet gösteren geri dönüşüm tesislerine sevk edilmektedir. Bu firmalar eliyle de yılda yaklaşık 2,5 milyon ton ambalaj atığının, diğer atıklardan ayrı olarak toplanarak ekonomiye kazandırılması sağlanabilmektedir.

Katı atıklar içinde önemli bir yer tutan ambalaj atıklarının oluşturduğu çevresel ve görsel kirliliğin önlenmesi, atıkların kaynağında asgari seviyeye indirgenmesi ve imkânlar dâhilinde bunların yeniden ekonomik değer haline getirilerek, geri dönüşüme dahil edilmelerinin sağlanması için Bakanlığımızca gerekli hukuki ve teknik düzenlemeleri içeren mevzuat hazırlanmıştır. Buna bağlı olarak; 2005 yılında çıkartılan Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği zaman içerisinde uygulanmadan kaynaklanan ihtiyaçlar dahilinde yeniden revize edilerek, son hali 24.08.2011 tarihli ve 28035 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

Mezkur yönetmelik halen yürürlükte olup, bu hususta yeni bir düzenleme yapılmadığı gibi, sektörde faaliyet gösteren ilgili tüm paydaşlardan da konuya dair herhangi bir görüş ve öneri alınmamaktadır. Sokak toplayıcılarının diğer ülkelerde olduğu gibi, bizim ülkemizde de değerlendirilebilir atıkların piyasada fiyatının artmaya başladığı dönemlerde ve genellikle nüfusun yoğun olduğu büyükşehirlerde faaliyet gösterdikleri görülmektedir.

Sokak toplayıcılarının, oluşturulmaya çalışılan mevcut sistem içerisine entegrasyonu konusunda, geçmiş yıllarda da Bakanlığımız koordinasyonunda pilot çalışmalar yürütülmüştür. Ancak, özellikle sokak toplayıcılarının sisteme dâhil olarak, kayıtlı ve sigortalı çalışmak istemedikleri için kayda değer sonuçlar alınamamıştır. Yaşanan bu süreçte, sokak toplayıcılarını temsil eden dernekler ve ilgili kurum/kuruluşlarla da toplantılar gerçekleştirilmiştir.

Yapılan toplantılarda, Bakanlığımız; sokak toplayıcılarının, genel anlamda sisteme entegrasyonu ve bu insanların sağlıklı çalışma koşulları altında, toplayacakları atıkların çöplere karışmadan, ayrı ve temiz olarak toplanması başlığı altında değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Bakanlığımız faaliyetleri kapsamında; katı atık toplayan lisanslı şirket sayıları ile bu şirketlerin tesis kapasitelerinin illere göre dağılımını gösteren veriler, (EK-1) tablo halinde ilişikte yer almaktadır. Diğer taraftan, bu şirketlerin işçi istihdamları, ödedikleri vergiler, toplanan katı atıkların aylık ve yıllık ekonomik değerleri, Ülkemiz ekonomisine katkıları, söz konusu sektörde çalışan insanların sosyal güvenceleri gibi hususların doğrudan değerlendirilmesi veya bu yönde çalışma yapılması, Bakanlığımızın yetki ve görevleri dahilinde bulunmamaktadır.

BAKANLIĞIMIZ VERİLERİNE GÖRE, TÜRKİYE GENELİNDE KATI ATIK TOPLAYAN LİSANSLI ŞİRKET SAYILARI İLE BU ŞİRKETLERİN İLLERE GÖRE DAĞILIMI VE AYLIK KATI ATIK TOPLAMA TESİS KAPASİTELERİ

GEÇİCİ FAALİYET BELGESİ BULUNAN TESİS SAYILARI	
AMBALAJ ATIĞI TOPLAMA AYIRMA TESİSİ	82
AMBALAJ ATIĞI GERİ KAZANIM TESİSİ	176
AMBALAJ ATIĞI TOPLAMA AYIRMA TESİSİ + AMBALAJ ATIĞI GERİ KAZANIM TESİSİ	51
TOPLAM	309

ÇEVRE İZİN VE LİSANS BELGESİ BULUNAN TESİS SAYILARI	
AMBALAJ ATIĞI TOPLAMA AYIRMA TESİSİ	301
AMBALAJ ATIĞI GERİ KAZANIM TESİSİ	406
AMBALAJ ATIĞI TOPLAMA AYIRMA TESİSİ + AMBALAJ ATIĞI GERİ KAZANIM TESİSİ	139
TOPLAM	846

İLLER	AMBALAJ ATIĞI TOPLAMA VE AYIRMA TESİSİ		AMBALAJ ATIĞI GERİ KAZANIM TESİSİ		AMBALAJ ATIĞI TOPLAMA AYIRMA TESİSİ + AMBALAJ ATIĞI GERİ KAZANIM TESİSİ		TOPLAM
	GEÇİCİ FAALİYET BELGESİ	ÇEVRE İZİN VE LİSANS BELGESİ	GEÇİCİ FAALİYET BELGESİ	ÇEVRE İZİN VE LİSANS BELGESİ	GEÇİCİ FAALİYET BELGESİ	ÇEVRE İZİN VE LİSANS BELGESİ	
ADANA	4	11	11	17		4	47
ADİYAMAN			1		1	1	3
AFYONKARAHİSAR	1	2		1		1	5
AĞRI							0
AMASYA							0
ANKARA	10	16	3	16	2	3	50
ANTALYA	2	17	15	13		5	52
ARTVİN							0
AYDIN	3	8		2		1	14
BALIKESİR	1	4	1	7	2	6	21
BİLECİK		3		3	1		7
BİNGÖL							0
BİTLİS							0
BOLU		2					2
BURDUR							0
BURSA	2	20	14	35	4	14	89

ÇANAKKALE		5		1			6
ÇANKIRI				1			1
ÇORUM	2	1		7	1	1	12
DENİZİ	3	6	4	8	1		22
DİYARBAKIR		2	2			1	5
EDİRNE	1	3		1		1	6
ELAZIĞ		2					2
ERZİNCAN	1	1		2			4
ERZURUM		2	1	1			4
ESKİŞEHİR	1	2	5	3	4	7	22
GAZİANTEP	1	7	16	35	5	5	69
GİRESUN							0
GÜMÜŞHANE				1			1
HAKKARİ							0
HATAY		4	2	5		2	13
ISPARTA		1		2			3
MERSİN	1	9	5	9	1	4	29
İSTANBUL	11	35	21	58	1	7	133
İZMİR	5	25	16	31	3	4	84
KARS							0
KASTAMONU	1				1		2
KAYSERİ	4	4	6	15	2	8	39
KIRKLARELİ	1	7		4	1	1	14
KIRŞEHİR		1					1
KOCAELİ	4	11	12	28		12	67
KONYA		5	6	15	2		28
KÜTAHYA	1	2	2	6	5	5	21
MALATYA		2	1	1	1	2	7
MANİSA	3	9	4	13	2	7	38
KAHRAMANMARAŞ	1	2		1		3	7
MARDİN		1				1	2
MUĞLA	1	7	1	2	1	1	13
MUŞ							0
NEVŞEHİR		1			1		2
NİĞDE		1		1			2
ORDU	1	2	1	1			5
RİZE	1	2					3
SAKARYA		9	3	10	1	5	28
SAMSUN	2	5	2	9		2	20
SİİRT							-
SİNOP							0
SİVAS	1			1		2	4
TEKİRDAĞ	2	19	10	16	4	13	64
TOKAT	1	2			1		4

TRABZON	1	2		4		1	8
TUNCELİ							0
ŞANLIURFA		1	1	1			3
UŞAK		3	1	8	1	2	15
VAN	3	2					5
YOZGAT			3	1			4
ZONGULDAK		2	1				3
AKSARAY	1	1	2	3	1	3	11
BAYBURT							0
KARAMAN		1	1	1		1	4
KIRIKKALE	1		1			1	3
BATMAN	2		1				3
ŞIRNAK							0
BARTIN		1					1
ARDAHAN	1	1					2
IĞDIR							0
YALOVA		1		2		1	4
KARABÜK		1		1			2
KİLİS							0
OSMANİYE		3		1	1		5
DÜZCE		2		2		1	5